

مصدر، در زبان کیلکی به گویش رشتی

علی اکبر مرادبان گروسی

فصل سوم

گروه مصدرها

۱- ساده فاعلی - ساده فاعلی بدون مفعولی - ساده فاعلی زاینده»

۲- مرکب (پیشواژه ی - دو اسمی

۳- لازم (فاعلی)

۴- متعدی (مفعولی)

۵- عقیم - لغزنده!

الف: مصدر ساده

مصدر ساده فاعلی - لازم - به آن دسته از واژه ها، در زبان کیلکی

گفته می شود که یکی از نشانه های مصدری را داشته اما دارای نشانه های

پیشواژه و مرکب نباشند چون:

۱- کودن. KUDAN = کردن. مصدر ساده ای که مفعول ندارد.

۲- بون. BON = بودن. مصدر ساده ای که مفعول ندارد.

۳- پوستن. BOSTAN = شدن. بودن مصدر ساده ای که مفعول

ندارد.

۴- چئن. CEN = چیدن مصدر ساده ای که مفعول ندارد.

۵- بنن. BEN = بریدن. مصدر ساده ای که مفعول ندارد.

۶- گیفتن. GIFTAN = گرفتن. مصدر ساده ای که مفعول دارد

مصدر متعدی آن، گیرائن می باشد.

۷- زئن. ZEN = زدن. مصدر متعدی ندارد.

۸- ر مئن. RAMEN = رم کردن. و رمستن، شکل دیگر آن،

«رمانئن» مصدر متعدی و «مفعولی»

۹- دمستن. DAMASTAN = دمیدن. مصدر متعدی مفعولی

(دمانئن)

۱۰- شانندن پاشانندن پخش کردن. و (شانئن)

مصدر متعدی و ...

ب: مصدر ساده ی مفعولی (متعدی)

گروهی از واژه هایی هستند با نشانه ی مصدر متعدی (انئن).

(ANEN) که بی جزء و ساده اند چون:

۱- پرائئن = پراندن

۲- گیرائن = روشن گردانیدن

۳- دمانئن = دمانیدن

۴- پوخانئن = پوسانیدن

۵- چمانئن = خمیانیدن

۶- رمانئن = رمانیدن

۷- ترسانئن = ترسانیدن

۸- چربانئن = چربانیدن - اضافه کردن

۹- دوائئن = دوانیدن

۱۰- لرزائئن = لرزانیدن

۱۱- چرخانئن = دور گردانیدن

مصدر مرکب

واژه مصدرهای مرکب به دو شکل الف: پیشوندی، ب: اسم مصدر

ساده تشکیل یافته اند چون:

الف: مصدرهای پیشوندی «لازم، فاعلی»

۱- د، شادن = د + شادن. گسترانیدن ملحفه بروی ...

۲- جه، مختن = جه + مختن. JA, MAXTAN. به ستوه، ذله

آوردن

۳- دو، چولکستن = دو + چولکستن. پژمردن

۴- فو، زئن = فو + زئن. FUZEN. به سوراخ کردن

۵- فی، شادن = فی + شادن. دور ریختن

۶- فاکلاشتن = فا + کلاشتن. از بیخ تراشیدن

۷- دی میشتن = دی + میشتن. DI, MISTAN. شاشیدن

۸- واگیراستن = وا + گیراستن. VA, GIRASTAN. روشن شدن

۹- او پختن = او + پختن. O, PEXTAN. بدور کسی یا چیزی

پیچیدن

۱۰- جو کودن = جو + کودن. JU, KUDAN. به خاک کردن

و هم چنین مصدرهای پیشوندی که «شکل متعدی مفعولی» چون: ۱-

دو چولکانئن = دو + چولکانئن. پژمرانیدن.

۲- او پیچانئن = او + پیچانئن. بدور کسی پیچانیدن

۳- دی میزانئن = دی + میزانئن. شاشانیدن

۴- واگیرانئن = وا + گیرانئن. روشن گردانیدن

۵- فاکلاشانئن = فا + کلاشانئن. از بیخ و بن تراشیدن

۶- جه کشانئن = جه + کشانئن. کم گردانیدن و کسر کردن روزی

۷- جیگیرانئن = جی + گیرانئن. قطع گردانیدن، چون قطع کردن

شیر از کودکب: واژه های مرکب مصدری، در زبان کیلکی.

۱- او بیناستن = او + بین + استن. بریدن شیر، ماست شدن

۲- بورابستن = بور + استن. سرخ شدن.

۳- سیاواسئن = سیا + واسئن. سیاه مالیدن.

۴- واگیر کودن = واگیر + کودن. تکرار کردن.

۵- با دادن = باد + دان. بروز دادن (سری را فاش کردن)

۶- دکلان کودن = دکلان + کودن. سرزیر کردن

۷- تیتاله گیفتن = تیتاله + گیفتن. بازپچه قراردادن.

۸- درگیرابون = درگیر + بون. درگیر شدن.